

Forfatter: Paludan-Müller, Jens

Titel: BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Paludan-Müller, Jens (1831-02-11)

Citation: Paludan-Müller, Jens: "BREV TIL: Mynster, Jakob Peter FRA: Paludan-Müller, Jens (1831-02-11)", i *Breve fra J.P. Mynster*, Gyldendalske Baghaudling (F. Hegel), s. 400.
Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991707-000-shoot-L0019917070000230.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Breve fra J.P. Mynster

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Fra (Biskop) Paludan-Müller.

Aarhus Bispegaard, 11. Febr. 1831.

Med den inderligste Glæde modtog jeg D. H.'s Brev og Bog om Begrebet af den christelige Dogmatik; *) og jeg takker Dem paa det hjerteligste for begge Dele. Læsningen satte mig s. 401 tilbage i den Time, som jeg ofte har gienkaldt mig med Glæde, da en fortrolig Samtale om vort høieste og dyrebareste Anliggende bragte os hinanden nærmere, end flere Aars Bekiendtskab ellers vilde have giert. Meget i Deres Skrift mindede mig om Deres Ytringer ved den Leilighed, og forstodes af mig som en fuldstændigere Forklaring. Uagtet jeg dengang drog i Tvivl, at en Dogmatik kunde blive andet end en Fremstilling af en vis Kirkes Lære, og jeg meente, at Bekiendelsesskrifterne eller Kirkens Decreter immer maatte skinne igiennem som Grundfarven, om end disse Skrifter og Decreter underkastedes en Sammenligning med den hellige Skrift og Fornuften, saa nægter jeg dog ingenlunde, at der gives et høiere Begreb om Dogmatik, og jeg glæder mig ved at see det udviklet i Deres Høiærv.'s Afhandling. Men, naar Dogmatik skal være en ligesaa hjertelig som videnskabelig ordnet og bestemt Udtalen af vor egen — ene af Ordet øste Kuudskab og derpaa hvilende christelige Troe, vil den da ikke — da den saa omtrent bliver det samme som Skriftfortolkning — i Hovedpunkter blive udsat for megen Vilkaarlighed? Jeg kan, naar jeg vil lære Andre, hvad en Christen i Almindelighed bør troe, neppe undgaae at spørge mig selv: hvad have Christne troet fra de første Tider af? hvilke Sandheder have de til alle Tider været enige om at søge og sinde i Skriften? Jeg kan ikke undvære at besvare mig dette Spørgsmaal til min egen Veiledning. Men saa griber jeg jo altsaa Kirkens Lære — som en Ledetraad i det mindste; og jeg troer neppe, det er mueligt at skrive en Dogmatik, uden at denne Ledetraad kommer klarligen tilsyn. En saadan Ledetraad, mener jeg, at Bekiendelsesskrifterne ere, da de ikke alene udtale Kirkens Lære til en vis Tid, men tillige ere en Gienklang af Kirkens Hovedlærdomme giennem alle Tider. Og hvorfor skulde man ikke basere sin Dogmatik paa dem, og lade Skriften være deres Prøvesteen? Ikke om min Troes Læresætninger, men om alle Christnes Troes Læresætninger spørges der i Dogmatiken, og ligesom jeg for at bestemme, hvilke disse til alle Tider s. 402 have været, behøver historiske Documenter, saa behøver jeg Skriften for at afgjøre, hvilke de til alle Tider bør være, og hvad der staaer evig fast under alle menneskelige Meningers Omskiftelser *)

Deres Høiærv.'s Udledning af Religjøsiteten fra en umiddelbar Vevidsthed om Gud er ufejlbarlig den rigtige. Vi have Troen, førend vi have Grundene for den, og hvor den ikke allerede haves, vil ingen Grunde fremkalde den. Men mig synes, at man ogsaa gjerne kan bruge det Udtryk, at Religion er grundet i Følelsen, ved hvilken vi dog i saa Fald forstaae en umiddelbar Viden om Gud. Vel er det saa, at den umiddelbare Bevidsthed om Gud, om en høiere Tingenes Orden, om det Uendelige og Evige, virker og udbreder sig saa øieblikkelig i alle Retninger i vort Indre, at vi ikke kunne gjøre os selv klart Rede for, i hvilken Sielens Region Troen skabes; men saasom Tidsbestemmelser ere nødvendige i al vor Tænkning, saa at Noget maa sættes som det første, og Noget som det andet og tredie, saa mener jeg, at naar vi først have skilt Sielens Evner og Kræfter fra hinanden i Tankerne, kan vi ikke undgaae at nævne een af disse Evner og Kræfter som den, i hvilken Gudsbevidstheden først optages, eller paa hvilken den først ytrer sig. Og da synes mig dog, vi rettest nævne Følelsen som den første Sielekraft, der sættes i Bevægelse ved den — eller Hjertet, om vi hellere vil kalde det saa; dernæst Phantasien, dernæst Forstanden, saa Fornuften i indskrænket Betydning, saa Tilbøielighederne og Villien. Jeg holder meget af de Wette's „Vorlesungen über die Religion, ihr Wesen etc.“, og synes, at han ypperlig har forklaret den Sandhed, at Religion er grundet i Følelsen. **)

s. 403 Jeg føter, at disse Bemærkninger kunde behøve en bedre Fremstilling; men deels siger jeg med Seneca: qualis sermo meus esset, si una sederemus aut ambularem, illaboratus et facilis, tales esse epistolas meas volo; deels lader det uhyre Chaos af Forretninger, jeg er kommet ind i, mig kun liden Tid til at ordne mine Tankers Udtryk. Jeg skriver disse Linier i Aften som en Forfriskning, esterat have i Eftermiddag afhandlet 38 publique Sager med Stiftamtmanden. Saaledes er det gaaet ugentlig, ja daglig endnu hidtil. Otium er ikke at tænke paa. Foruden det Løbende og Nye er her saa meget Gammelt at rydde op i, og opdages idelig mere, at jeg, som ellers har havt Vinteren kier, ret længes efter Foraaret, for at komme ud af Blækhuset og Papirerne i Guds frie Natur.

D. H. modtage endnu engang min varmeste Tak, og Bevidnelsen om den Høiagtelse og Hengivenhed, hvormed jeg stedse henlever

Deres
ærbødigste
I. Paludan-Müller.